Írta: Tábori László
2015. március 17. kedd, 10:43 - Módosítás: 2018. április 03. kedd, 19:42

OROSZ ISTVÁN NYOMÁBAN Búcsújárás Jászladányon III. rész

3.2. Jászladányiak Szentkúton a századfordulón

„Az 1874-ik évben történt. Jászladányból Áldozócsütörtök napjára elmentünk a búcsúra a Szentkúthoz Mátraverebélyre kereszttel, lobogóval, mint háromszázan... A szent mise az elinduló búcsúsoké volt. A szent mise végzése után jelt adtam a csengettyűvel, hogy indulunk. A legények és leányok felvették a lobogót és keresztet és felmentünk a főoltár elibe. Az útra való éneket és imát elvégeztem, azután indultunk a Jézus nevében, harangszó mellett. A város szélen lévő és a határon lévő keresztnél megállottunk. Az imát a keresztnél elvégeztem, azután egy szép tanítást tartottam.” [1]

A ladányi búcsúsok hétfőn indultak el. Elöl a férfiak zászlókkal, utánuk az asszonyok, leghátul pedig pár szekér döcögött a csomagokkal, elemózsiával. Hétfőn este Jászdózsán szálltak meg. Innen kora hajnalban indultak tovább, Kedd este Gyöngyöspatán volt a szállás, s így szerda estére értek Szentkútra. Útközben ha beértek egy faluba, városba, énekeltek, az útbaeső kereszteknél pedig imádkoztak. „A ladányi búcsúsok építettek szállást is maguknak, amit már sajnos lebontottak. Ez egy egyszerű épület volt, ahol éjszakára megszállhattak a búcsú előtti este. Kőből épült, az alján pedig szalma volt leszórva. Sokat nem is aludhattak, mert az éjszaka nagy részét imádkozással töltötték.” [2]

A múlt században a ladányiak számos búcsújáróhelyre eljutottak még. Közismert búcsúvezetőjük volt Orosz István, akiről már szóltam, de a későbbiekben is említve lesz még a neve. Orosz István életének egyik érdekes vállalkozása volt az a kéthetes zarándoklat, melyen öt társával bejárták az akkori Északnyugat-Magyarország főbb búcsújáró helyeit. (19. kép) Önéletrajzában ezekkel együtt 37 búcsújáróhelyek említ. Ha figyelembe vesszük, a trianoni határokat, akkor megállapítható, hogy Orosz István élete során – némi eltéréssel – azokat a búcsújáró helyeket kereste fel a mai Magyarország területén, amit a jelenlegi ladányi búcsúsok is előszeretettel látogatnak. (20. kép) Már a századfordulón is a mátraverebélyi búcsú mellett a legkedveltebb az egri szervita búcsú volt, (21. kép) melyen Orosz István többször is részt vett.

3.3 A búcsújárás indítékai, előkészületek, felkészülés az útra, a búcsúra

A búcsúban való részvételnek több oka is lehet. A ladányi búcsúsok elsősorban a lelki megnyugvást keresik Szentkúton. „Én elsősorban a lelki megnyugvás miatt megyek, mert ugye magam vagyok, én is csak káromkodok, durúzsolok itt, de hát rájövök, hogy annak nincs semmi értelme. Én már voltam már többször nehéz sorban, de a Jóisten még mindig megsegített, sok mindent ki tudtam bírni.” [3] A hely és az évszázados hagyomány sok mindenkit elvarázsol, és szinte lenyűgöz. „Azért voltam már nagyon sok búcsújáróhelyen, de olyan otthonosan, olyan megnyugodva még sehonnan sem jöttem haza, mint Mátraverebélyből. Ez a megszokás, ez a mi búcsúnk.” [4]

Mátraverebélyen két csodás dolog is van a Mária-kép és a Szentkút (Szent László forrás). A ladányiak mindkettőt roppant nagy tiszteletben tartják, de mégis erősebb a Mária-tiszteletük, mely minden katolikus búcsújáró csoportnál megfigyelhető. „Én ha elmegyek, akkor csak a templomhoz, a Szűzanyához megyek, és mostanában már ki sem megyek a forráshoz.” [5] Bár sokan a kettőt együtt tiszteleik és a két csodás dolgot teljesen egynek veszik. „A ladányiak szerintem együtt tisztelik a forrást és a Szűzanyát is Mátraverebélyen. Teljesen egynek vesszük.” [6]

A szentkúti búcsú szervezése jóval az indulás előtt megindul, először csak egymás között beszélnek róla a búcsúbajárók. Az idén csak június 4-én lesz a búcsú, de már jóval az indulás előtt január-február környékén szóba kerül a téma. „Az ismerősök mindig mondják, hogy: – Na megyünk-e Szentkútra. Már most februárban találkoztunk egy ismerősömmel és kérdezte, hogy megyünk-e a búcsúba, én meg válaszoltam neki, hogy még sokára van az. – Nem baj, de a második buszra ülj te is, hogy együtt imádkozzunk.” [7]

A konkrét szervezés két ember – Pataky Vidor esperes és Szabó Sándorné kezében összpontosul. Ők fogják össze a szervezést, intézik a buszrendelést, náluk kell feliratkozni a buszokra. A konkrét munka az indulás előtt egy hónappal kezdődik. „Előtte egy hónappal már kihirdetjük, de már év elején is kérdezgetnek, hogy megyünk-e.” [8] Sokan vannak akik csoportosan jelentkeznek főleg azért, hogy egy buszban üljenek. Ők általában azok, akik együtt végzik a lourdes-i ájtatosságot. De együtt iratkoznak össze a templomtakarítók is.

„Nagyobb részt énnálam jelentkeznek a búcsúsok. Feliratkoznak, utána megvan az, hogy mennyien vannak és úgy rendelek buszt, van úgy hogy a Volántól, de itt helyben is lehet. Utána megcsináljuk a jegyeket, és jönnek befizetni a pénzt. [9]

A búcsúra való készülődés az indulás előtt néhány héttel kezdődik meg, az indulók

eldöntik melyik busszal mennek. Mátraverebélyre évek óta 3-4 busz indul. Sokan szeretnek az elsőre vagy a másodikra ülni, mert azt mondják, hogy a többin nagy a zsivaj, az úton azok nem is imádkoznak. Az indulók öltözete nem különbözik a hagyományos templomi viselettől. „Úgy öltözünk, mint amikor templomba megyünk, előző nap sütünk egy kis kalácsot, vagy amit éppen sikerül.” [10]

3.4. A ladányi búcsúsok előőrsei Mátraverebélyen

A faluból általában 3-4 idősebb asszony – 4 éve mindig ugyanazok – egy külön csoportot alkot, ugyanis ők nem a többiekkel mennek busszal a búcsú reggelén, hanem már előző nap elmennek vonattal Szentkútra. Mióta megszűnt a közös gyalogos búcsújárás azóta van meg ez a szokás, csak a részvevők változtak az évek múlásával. A 90-es évek elején még 10-15-en is voltak, csak már sokan megöregedtek, meghaltak. Szombaton reggel indulnak, és 11 órára ott is vannak. Először Jászapáti-Vámosgyörk felé mennek, ott átszállnak a Hatvanba induló vonatra. Aztán Hatvanból Mátraverebélyig mennek még vonattal, ott a vasútállomásról busszal mennek ki a Szentkúthoz. Ilyenkor az utazás hasonlóan telik el, mint a busszal útra indulóknak. Útközben imádkoznak, énekelnek. Csomagjuk jóval több van, hiszen egy éjszakát ott töltenek, ennek a csomagnak nagy része élelem és virág a díszítéshez. „Én nem nagyon szoktam ruhát vinni, mert ott adnak, amiben hálunk. Meg nem szoktunk levetkőzni, csak a legfelső ruhát vetjük le, és hát úgy alszunk felöltözve egy kicsit. Ott a hegyekben hűvösebb is van, meg hát nem fűtenek ott, néha fáztunk is. Viszünk még az útra kalácsot, zsíros kenyeret.” [11]
„Mindig viszünk kávét, összeborított kenyeret, uborkát, mert ez üdít. Süteményt, kalácsot sütünk. Viszünk énekeskönyveket is, Mátraverebélyre nagyon jó a 'Szentkút csillaga' könyv, amely magába foglalja az összes búcsúsok énekét.”
[12]

A megérkezésüket előre jelzik a kegyhelyre, és így már várják őket a ferencesek. Megérkezés után kezdetét veszi az előkészület a másnapi búcsúra. „Miután megérkezünk eljárjuk a keresztutat, imádkozunk. Segítünk a díszítésben. Van úgy, hogy a Szűzanyát mi díszítjük fel, ez nagyon csodálatos. Én is viszek egy nagy csokrot. Mire mi odaérkezünk a templom díszítése nagyjából kész van. Ezt az ottani szerzetesek csinálják és van egy hölgy, aki állandó felügyelő ott, és állandóan rendbe tartja a templomot. Van egy kinti oltár és azt soha nem díszítik fel, egyik évben mi azt feldíszítettük, és azt hittük, hogy az milyen gyönyörű. Az is lett, minden vázát megraktunk különféle virágokkal. Hát szépen jöttek a búcsúsok, hozták a nagy csokrokat, és dobálták ki a mi díszítésünket. A sajátjukat rakták bele, hát igazuk is van, ugye mindenki azért viszi a csokrokat, hogy a Szűzanya oltárát díszítse. Úgyhogy nem sértődtünk meg, csak megtanultuk azt, hogy azt feldíszíteni fölösleges, mert oda rengeteg virágot visznek a búcsúsok.” [13] „Mikor megérkezünk szombaton utána segítünk a templomot feldíszíteni. Én szoktam mindig virágot vinni itthonról, leginkább szegfűt - úgy 40-50 szálat -,

meg ami van. Visznek mások is virágot, és azt felrendezzük. Ott van egy asszonyka, aki mindig ott szokott lenni, ő irányítja a díszítést. Viszünk gyertyákat is, ezeket az úton vásároljuk Hatvanban. Van ott az állomásnál egy olyan hely, ahol ezt árulják, mert tudják, hogy mennek a népek Mátraverebélyre." [14]

Néhány évvel ezelőtt még Mátraverebélyen is a templomban virrasztottak egész éjszaka, de mióta ellopták a láncot a Máriáról, és még sok mindent a templomból, azóta bezárják éjszakára a templomot. Így megszűnt az éjszakai ájtatosság. Este úgy 9-10 óráig imádkoznak, utána azonban már nincs fáklyás körmenet.

Másnap öt óra körül kelnek fel, ezután elmennek imádkozni. Elvégeznek mindent, amit lehet a búcsúsok megjövetele előtt „Én a kisunokámért is szoktam misét mondatni, azt is elrendezem a többiek érkezése előtt, szoktam mondatni még anyámért, meg apámért. Ezt már a kismisén mondatom, már van öt óra után óránként mise. A kismiséket meghívott vendég papok tartják, akik a közelből jönnek, de van hogy Pestről is lejárnak. Ezek aztán nemcsak miséznek, hanem gyóntatnak is, be vannak osztva három-négy helyre." [15]

3.5. Utazás, ájtatosságok, énekek út közben

Mikor eljön végre a várva várt nap mindenki türelmetlenül várja már az indulást. Miután megérkeznek a buszok, mindenki felszáll arra a buszra, ahova a jegye szól. Ezzel elkezdődik a búcsújárás liturgikus része. „Mikor elhagyjuk a falut, akkor a rózsafüzérrel kezdünk, meg énekelünk. Visszafelé már lassabban megy, esetleg egy rózsafűzért mondunk el. De odafele végig énekelünk meg imádkozunk." [16] Mindegyik buszban van egy vezető aki már jobban tudja az énekeket, és az kezdi el őket. Az elsőn a plébános és Donkó Lászlóné, Szász Ferencné a másodikon, a harmadikon pedig az öreg kanonok. „'Máriát dicsérni, hívek jöjjetek' azzal szoktunk kezdeni az utat. Útközben három olvasót mondunk el minden egyes menésnél, magunkért, gyerekeinkért, hitetlenek megtéréséért, közben aztán énekelünk."
[17]
A buszon végig énekelnek, egészen addig amíg meg nem érkeznek Szentkútra. „Elmondjuk az örvendeteset, a fájdalmasat meg a dicsőségeset olvasót, közbe-közbe egy-egy tizednél énekelünk valamilyen éneket, ami ahhoz tartozik. A fájdalmashoz fájdalmas éneket, a dicsőségeshez szentségi éneket, az örvendeteshez meg Szűz Máriához kapcsolódó énekeket. Mikorra odaérünk mind a három rózsafüzér el van mondva az énekekkel együtt."
[18]

[1] Bálint S., 1942. 126., 53.

[2] Sebők Viktória a.k.

[3] Major Ferencné a.k.

[4] Szász Ferencné a.k.

[5] Pálszabó Istvánné a.k.

[6] Donkó Istvánné a.k.

[7] Szász Ferencné a.k.

[8] Pataky Vidor a.k.

[9] Szabó Sándorné a.k.

[10] Major Ferencné a.k.

[11] Pálszabó Istvánné a.k.

[12] Polgár Gellértné a.k.

[13] Polgár Gellértné a.k.

[14] Pálszabó Istvánné a.k.

[15] Pálszabó Istvánné a.k.

[16] Major Ferencné a.k.

[17] Donkó Lászlóné a.k.

[18] Szász Ferencné a.k.